

СТАНОВИЩЕ

От проф.д-р Татяна Стефанова Хубенова-Делисивкова ,Институт за икономически изследвания на БАН , научно направление „Световно стопанство и МИО“

върху научните трудове на гл. ас. д-р Ирена Петрова Николова за участие в конкурс за заемането на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика (Световно стопанство и международни икономически отношения – международни финанси и международна търговия) . Конкурсът за заемане на академична длъжност „доцент“ по 3.8. Икономика, е обявен в ДВ 38/24.04.2020 г.,

Гл.ас.д-р Ирена Николова е единственият кандидат за обявения конкурс в качеството си на преподавател по международни финанси и международна търговия в Нов български университет. С образованието си и в трите образователни степени кандидатката притежава безспорно академична творческа специализация и реализира кариерно развитие в професионалното направление, за което е обявен настоящия конкурс. В периода 1996-2000г. тя завършва бакалавърска степен в Стопанския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. В 2000-2001г. гл.ас И.Николова успешно завършва магистърската степен по икономика в НБУ , а в периода 2007-2012г. като докторант в НБУ защитава научната степен „Доктор по икономика“ по специалността „ Световно стопанство и международни икономически отношения“ с дисертационен труд на тема,, Управление на валутния риск в нефинансова компания“.

Академичната си кариера гл.ас д-р Ирена Николова пълноценно и последователно реализира изцяло в НБУ от 2007 г. досега. Тя заслужено си завоюва престижа на утвърден университетски преподавател и изследовател в областта на международните финанси и търговия и европейската интеграция. сред академичната колегия в нейната област както в НБУ, така и в други български университети, ВУЗ и БАН. Цялостната Оценка на дейността ѝ потвърждава, че тя следва последователно творческото си израстване и има ясно поставени пред нея планове и задачи на по-нататъшно професионално развитие. Потвърдената от нея изследователска програма предвижда продължаване на проучванията и анализите по темите в областта на научната специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“, като това включва основно международните финанси и международната търговия като области на нейните професионални интереси.

Гл.ас.д-р Ирена Николова има безспорни качества на висококвалифициран университетски преподавател и дълъг стаж като главен асистент. Целенасочено и последователно тя е подготвила и води лекционни курсове в бакалавърски и магистърски програми на НБУ както на български, така и на английски език по базисни учебни дисциплини: Международна икономика, Макроикономика, Пари и парична политика, Корпоративни финанси, Публични финанси, Търговско банкерство .Тематичните области на научните и интереси включват: международна търговия и нейното Финансиране , управление на валутния риск, икономика на Европейския съюз, международен финансов мениджмънт, политики на Европейския съюз, икономическа и парична интеграция, външнотърговска политика,.

Автобиографичната ѝ справка свидетелства, че гл.ас.д-р Ирена Николова активно е ангажирана в учебния и изследователски процес и публикува активно научните си изследвания. Има активно участие в национални и международни конференции Владее немски, испански и руски език и ползва английски и италиански език. Като икономист има пракически опит от своя трудов стаж като експерт в министерството на икономиката 2001-2008г.в периода. В периода 2008-2009 г. е

работила като финансов консултант на „Малки и средни предприятия“ в банка Райфайзен-България.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Според справката за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за професионално направление 3.8. Икономика за заемане на академичната длъжност „доцент“ кандидатът д-р Ирена Николова покрива и надхвърля изисквания праг /общо при минимум 570 т. тя има 860 т./ като по 5 групи показатели /Д,Е,Ж,З,И/ надминава количествените критерии –в т.ч. както следва по следните групи показатели

- от група Д-общо 80 при изискван минимум от 50 т./като само цитиранията и рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световно признати бази данни са общо 75 при изискван минимум от 15 т/;
- от група Е общо 125 т. при изискван минимум от 50 т./за участие в научен или образователен проект и публикувани учебници за учебната програма на НБУ.
- от група Ж- общо 135 при минимум изисквания от 50 т.
- от група З- общо 110 т при минимум изисквания от 70 т.
- от група И- общо –150 . при минимум изисквания от 50 т.

Доказателствата по всички групи показатели са описани точно и пълно и недвусмислено потвърждават трудовата активност и интегрираност на д-р Ирена Николова в учебната и изследователска програма на НБУ на високо професионално равнище..

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

Трябва да подчертая, че съм респектирана от пълното и коректно представяне на резултатите от изследователската дейност от страна на д-р Ирена Николова в представените материали за участие в конкурса. Абсолютно точно, пълно и коректно са описани данните за научните публикации, включително достатъчните по обем и съдържание резюмета на публикациите и обективност при представянето на приносите в научната продукция за участие в конкурса.

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

Хабилитационният труд на д-р Ирена Николова е монографията със заглавие: „Валутният риск в икономиката: теоретични и практико-приложни измерения „Издавателство на Нов български университет, гр. София, 379 с. Рецензенти: акад. И. Попчев, д.н. (БАН) и доц. д-р В. Йоцов (УНСС/БАН) Научен редактор: проф. д-р И. Данева (НБУ) Година на издаване: 2018 г. ISBN: 978-619-233-028-6

Трудът несъмнено представлява по най- концентриран начин най-важните приноси , с които авторката аспира за академичната длъжност „доцент“.. В монографията се изследват много важни и актуални теоретико-приложни аспекти на валутния риск на основа на задълбочено проучване на научните изследвания по този проблем в еволюционен план както в световен обхват, така и на примера на историческия преглед на опита за анализ и управление на валутния риск в България. Ползваната библиография се състои от 143 източника на различни езици (български, английски, немски и руски), интернет източници и нормативни документи, които са коректно цитирани. Монографията е рецензирана официално от признати авторитети в областта на макроикономическия анализ и международни финанси.

Основната теза, която се доказва е, че валутният риск има съществено въздействие върху стопанския растеж и икономическата политика и затова е важна оценката на взаимодействието на проявленията на валутния риск на макро-, мезо- и микроикономическо ниво с оглед управлението на валутния риск.

Основните приноси са следните както следва:

- Монографията е оригинално за страната (и не само) изследване, което прилага теоретико-методологически и еволюционно исторически формализиран подход при оценка на връзките и взаимодействието на ефектите от валутния риск. На тази основа се интерпретира валутният риск от момента на въвеждане на Златния стандарт в света и на примера на историческата еволюция в България от 1878 г.
  - Научните приноси се съдържат в анализа и синтезираната интерпретация на рисковете, взаимодействащи си на отделните икономически нива като се проследява връзката между тях с оглед на влиянието на икономическата среда върху отделните икономически агенти. Принос е, че са изложени ясни теоретически приложно.-аналитични доказателства за дълбоката взаимна обвързаност на валутния риск със стопанското развитие и растежа, проявяваща се по определени канали.
  - Направено е обогатяване на знанията в областта на паричната интеграция на България към ЕС в контекста на съвременните предизвикателства пред еврозоната и България. Анализират се етапите на европейската интеграция с цел да се докаже, че спецификата на общата монетарна интеграция на държавите в ЕС се състои в необходимостта от постигане на икономическо сближаване на страните с цел устойчивост на паричната интеграция и преодоляване на валутния риск вътре в паричния съюз.
  - Научно-приложната насоченост на изложението на проблемите за валутния риск правят монографичния труд полезен за потребностите на учебния процес от повишаване на теоретическия фундамент на знанията в областта на икономическите специалности.
- 2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации (творчески изяви), направени след назначаването на академичната длъжност „г.асистент“ или академичната длъжност „доцент“ (при кандидатите за професор).**

Наред с хабилитационния труд публикациите, представени в показателите Г, Д и Е са след назначаването на д-р Ирена Николова за главен асистент в Нов български университет. Освен публикуван монографичен труд, за участие в конкурса д-р Николова включва 1 самостоятелен учебник, 1 учебник в съавторство, 2 студии, 17 статии и доклади. Публикациите от 2013 година досега са представяни на над 30 международни и национални научни форуми (конференции, кръгли маси) от името на Нов български университет.

Систематизирани, публикациите на д-р Ирена Николова дават основание да се направят следните обобщения относно научните приноси на авторката:

Първо, кандидатът има достатъчен по обем и с подходяща тематика научна продукция, за да участва пълноценно в обявения конкурс. Научните трудове са публикувани в тематично подходящи и авторитетни издателства и списания в България като: Издателството на Нов български университет, Списанията на Института за икономически изследвания при БАН, както и в издания, реферирани и индексирани в световно известни бази данни и др.

Второ, важно достойнство на кандидата в конкурса са самостоятелния учебник и участието на д-р И.Николова като съавтор в още един учебник на НБУ, претърпял няколко издания. Вж. *Николова, И. (2015). Финансиране на международната търговия, Нов български университет, ISBN: 978-954-535-889-0, 264 с. Рецензенти: доц. д-р Ст. Стефанов (НБУ) и доц. д-р Р. Димитрова (НБУ) Научен редактор: проф. д-р И. Данева (НБУ) както и Учебник в съавторство Колектив (2019). Въведение във финансите, Нов български университет, издание в екип, ISBN: 978-619-233-052-1, с. 244-250 и с. 264-268.*

Рецензенти: проф. д-р С. Ракарова (НБУ) и доц. д-р Ст. Георгиева (НБУ) Кандидатът е разработил от глава 11 „Дългосрочно финансиране на предприятието“, т. 3.2 „Международен лизинг“ (с. 244-250) и от глава 12 „Краткосрочно финансиране на предприятието“, т. 2.2. „Международен факторинг“ (с. 264-268).

Трето, Основните приноси на кандидата са с научен и практико-приложени характер в професионално направление 3.8 Икономика, специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения – международни финанси и международна търговия“.

Най-резюмирано приносите включват както дообогяване на знанието, така и развитие на ново знание в следните проблемни области на международната икономика, търговия и финанси:

управление на валутния риск, регулиране на международните финанси, регулиране на общата търговска политика на ЕС и ефектите върху България, **финансиране и финансови механизми в международната търговия, приложението на факторинга за малките и средните предприятия и неговото интегриране за учебни цели ,анализиране на външната търговия на България от 1989 г. досега и представяне на възможностите пред експортната политика на страната в контекста на членството в Европейския съюз.**

Четвърто, д-р И.Николова има научна продукция на английски език в чуждестранни списания, което говори за активно следване на съвременните международни критерии за по-широко разпространение на научните публикации на автора като възможност за по-широк диалог и сътрудничество с колегията извън страната ни.

Потвърждавам обективността на гл.ас.д-р Ирена Николова при представяне на научните и научно-приложните приноси, както са постигнати в нейната изследователска работа и публикациите ѝ.

Подкрепям изискванията на НБУ относно формулирането на бъдещите творчески програми на кандидатите. Изследователската програма, която д-р Ирена Николова се отличава с научна амбиция и потвърждава научните ѝ интереси за продължаване на проучванията и анализите по темите в областта на научната специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“, като това включва основно международните финанси и международната търговия.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти.

Преподавателската работа на гл.ас.д-р Ирена Николова заслужава висока оценка на основа на отразената от нея аудиторна , извън аудиторна заетост и работа **работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ** . В справката коректно са посочени всички аудиторни и извънаудиторни курсове, провеждани на български и чужд език. .Курсовете на чужд език са провеждани както под формата на консултации, така и като аудиторни курсове в програмата. Освен преподаването на чужд език тя се включва и като лектор и модератор в други инициативи на университета- семинари , школи, конференции..

Гл.ас.д-р Ирена Николова има активна преподавателска заетост в четири програми с двойна диплома на Нов български университет както следва: 1/ Икономика на глобализацията – по програма с Университета в Урбино ;2/Корпоративни стратегии за устойчивост на фирмата – по програма с Университета в Урбино;3/ Въведение в управлението – по програма с Университета в Шефийлд; 4/ Европейски съюз – по програма с Университета в Шефийлд .

Има натрупан опит като модератор при провеждането на Софийското бизнес училище, което се провежда съвместно с Нов български университет от 2014 г. досега.

Лектор е в съвместно събитие между Нов български университет и Lucerne University of Applied Sciences and Arts и University of Fribour

2. Работа с Еразъм-студенти.

По програма „Еразъм +“ със студенти от Германия, Португалия, Италия, Франция По програма „Еразъм+“ курсовете са активирани за Еразъм студентите в различни години, като това включва повечето аудиторни и извънаудиторни курсове, които гл.ас.д-р Ирена Николова води. Някои от тях са: ВАЕВ 406 Икономически и паричен съюз ВАЕВ 203 Икономически измерения на

европейската интеграция ВАРМВ 604 Организация и управление на външнотърговската дейност ВАРМВ704

3. Оценки от анкетите на студентите.

Гл.ас.д-р Ирена Николова заслужено е високо оценявана за преподавателската си работа, което потвърждава нейната висока квалификация и творческа мотивация да направи учения процес ползотворен както с научната си издържаност, така също и с научно-приложната насоченост на преподавания материал и на учебниците и други нейни научни публикации в областта на научната ѝ специализация.

IV. Административна и обществена дейност

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ.

За периода от 2007 г. до сега тя активно участва в развитието и управлението на бакалавърските програми и магистърски програми на НБУ. В периода 2009- м. септември 2017 е Програмен директор и програмен консултант на бакалавърски програми в дистанционна форма на обучение / Директор на магистърска програма „Международен бизнес „Работи активно по двустранните отношения с университетите. . Организира преподавателските мобилности на Департамента Активно е била заета като ръководител на работна група, 2013-2015.г. по Проект „Подобряване на качеството на дистанционното обучение на ЦДЕО към НБУ. Допринася за повишаване на качеството на преподаването с участието си в Проекта “Висшето образование по икономика – фундамент на икономиката на знанието”, Работи и като експерт за магистърска програма „Международен бизнес, НБУ , 2013-2015.

2. Обществена активност.

Участва активно с доклади в конференции и доклади на национални и международни организации и асоциации в избраното професионално направление . Като икономист с практически опит има активно участие в семинарите на Международната търговска камара в областта на регулирането на международната търговия.

3. Привличане на студенти в програмата.

Допринася за привличане на студенти и има натрупан административен опит в работата със студентите

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Имам лични впечатления от представянето на д-р Ирена Николова на национални и международни конференции, на които съм участвала у нас, включително на събития, организирани от ИИИ на БАН.

Винаги ми е правила отлично впечатление със своята задълбоченост, високо професионално обоснована позиция и актуалност на нейните анализи и участия. В общуването си тя проявява колегиалност и етичност, което впечатление се затвърди у мен и във връзка с оценката на нейните материали за участие в конкурса. Тя проявява коректно уважение и отдава дължимото признание на своите колеги, които са подкрепяли творческите ѝ усилия като научни ръководители, рецензенти и съавтори. Това е безспорно достойнство на д-р Ирена Николова.

Аз ѝ пожелавам да продължи да изпълнява творческите си планове и да проявява още по- уверено научна смелост да публикува свои трудове.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

С представените от д-р Ирена Николова научни публикации – статии, студии, учебници и представления за хабилитация монографичен труд „Валутният риск в икономиката: теоретични и практико-приложни измерения“, Издателство на Нов български университет, ISBN: 9786192330286, август 2018, 379 с. (монография) тя убедително доказва, че притежава напълно достойнствата да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „доцент“.

**Образец за структура на рецензия/становище по конкурс за заемане
на академичните длъжности доцент и професор в НБУ**

Приложение 3 към Наредба за развитието на академичния състав на НБУ

Подчертавам положителната си оценка за преподавателския потенциал на д-р Ирена Николова, който всецяло е изграден в условията на академичната колегия на НБУ, но безспорно е, че тя е инвестирала много от своята собствена творческа посветеност, за да постигне тези резултати. За НБУ изборът на д-р Ирена Николова за „доцент“ ще бъде още едно потвърждение за успеха на Университета да бъде благодатна среда за академичното развитие на кадри.

Заклучение

Потвърждавам напълно положителната си оценка на академичната дейност на кандидата гл.ас. д-р Ирена Николова и предлагам уверено и единодушно Научното жури за подкрепим предложението за избора ѝ за академичната длъжност „доцент“ в НБУ от Академичния съвет.

София, 11 август 2020г.....

Подпис

/Проф.д-рТ.Хубенова-Делисивкова/